

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 9CoCsp/51/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8121202654
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 03. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Monika Jusková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2022:8121202654.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Moniky Juskovej a členov senátu JUDr. Jany Burešovej a JUDr. Eduarda Valenčina v spore žalobkyne: 365.bank, a. s., so sídlom Dvořákovo nábrežie 4, 811 02 Bratislava, IČO: 31 340 890, právne zastúpená: Advokátska kancelária RELEVANS s.r.o., so sídlom Dvořákovo nábrežie 8/A, 811 02 Bratislava, IČO: 47 232 471 proti žalovaným: 1/ G. Y., nar. X.XX.XXXX, trvale bytom K. XXX, XXX XX K., 2/ Y. Y., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom K. XXX, XXX XX K., 3/ H. Y., nar. X.X.XXXX, trvale bytom K. XXX, XXX XX K., 4/ B. Y., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom K. XXX, XXX XX K., korešpondenčná adresa: Z. XXX/XX, XXX XX F. J. J., o zaplatenie 2.398 Eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 16Csp/46/2021 zo dňa 12.10.2021 takto

rozhodol:

Zrušuje rozsudok v jeho napadnutej časti, t. j. vo výroku V. a VI. a v rozsahu zrušenia vracia vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 12.10.2021 rozhodol tak, že :
I. Žalovaný v 1.rade je povinný zaplatiť žalobcovi 610,50 eur spolu s kapitalizovaným zmluvným úrokom vo výške 7,78 eur, všetko v mesačných splátkach po 70 eur vždy k 20.dňu v mesiaci počnúc mesiacom po právoplatnosti tohto rozsudku pod následkom straty výhody splátok.
II. Žalovaný v 2.rade je povinný zaplatiť žalobcovi 596,30 eur spolu s kapitalizovaným zmluvným úrokom vo výške 7,60 eur, všetko v mesačných splátkach po 40 eur vždy k 20.dňu v mesiaci počnúc mesiacom po právoplatnosti tohto rozsudku pod následkom straty výhody splátok.
III. Žalovaný v 3.rade je povinný zaplatiť žalobcovi 595,61 eur spolu s kapitalizovaným zmluvným úrokom vo výške 7,59 eur, všetko v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.
IV. Žalovaný v 4.rade je povinný zaplatiť žalobcovi 595,61 eur spolu s kapitalizovaným zmluvným úrokom vo výške 7,59 eur, všetko v mesačných splátkach po 100 eur vždy k 20.dňu v mesiaci počnúc mesiacom po právoplatnosti tohto rozsudku pod následkom straty výhody splátok.
V. V prevyšujúcej časti žalobu zamietla.
VI. Žalobca má voči žalovaným v 1.rade až 4.rade nárok na náhradu trov konania v rozsahu 54%, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.“
V rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia poukázal na to, že žalobkyňa sa žalobou doručenou súdu prvej inštancie 07.04.2021 domáhala voči žalovanému v 1. rade zaplatenia dlžnej istiny vo výške 610,50 Eur, zmluvných úrokov 193,77 Eur, súdneho poplatku v prislúchajúcom podiele a trov právneho zastúpenia vo výške 68,50 Eur, voči žalovanej v 2. rade zaplatenia dlžnej istiny vo výške 596,30 Eur, zmluvných úrokov 189,27 Eur, súdneho poplatku v prislúchajúcom podiele a trov právneho zastúpenia vo výške 66,91 EUR, voči žalovanému v 3. rade zaplatenia dlžnej istiny vo výške 595,61 Eur, zmluvných úrokov 189,05 Eur, súdneho poplatku v prislúchajúcom podiele a trov právneho zastúpenia vo výške 66,83 Eur, voči žalovanej v 4. rade zaplatenia dlžnej istiny vo výške 595,61 Eur, zmluvných úrokov 189,05 Eur, súdneho poplatku v prislúchajúcom podiele a trov právneho zastúpenia vo výške 66,83 Eur.

Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil podľa ust. §§ 52 ods. 1, 2, 4 Občianskeho zákonníka, §§ 1 ods. 2 veta prvá, 2 písm. a), b), d) zák. č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, 232 ods. 1 až 4 Civilného sporového poriadku (CSP) a podporne použil ust. §§ 502, 503, 506 Obchodného zákonníka a § 565 Občianskeho zákonníka.

Výrok o trovách konania odôvodnil podľa ust. §§ 251 a 255 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku a rozhodol tak, že keďže žalobca bol v konaní úspešný v rozsahu 77 % (610,50 Eur + 7,78 Eur, 596,30 Eur + 7,60 Eur, 595,61 Eur + 7,59 Eur, 595,61 Eur + 7,59 Eur, t. j. spolu 2.430,58 Eur) a žalovaní boli úspešní vo zvyšku, t. j. 23 %, súd rozhodol tak, že vzhľadom na pomer úspechu a neúspechu v spore má žalobca voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v rozsahu 54 %, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

Konštatoval, že posudzovaný právny vzťah strán je právnym vzťahom založeným spotrebiteľskou zmluvou, konkrétne sa jedná o spotrebiteľský úver. Žalobca bol od uzavretia zmluvy v postavení dodávateľa a právny predchodca žalovaných v postavení spotrebiteľa, preto je uvedený právny vzťah v režime spotrebiteľského práva. Právny vzťah strán súd posúdil podľa noriem spotrebiteľského práva, a to podľa osobitného právneho predpisu - zákona o spotrebiteľských úveroch účinného v čase uzatvorenia zmluvy a všeobecného právneho predpisu Občianskeho zákonníka.

2. Žalovaní v 1. 2. a 4. rade nepopreli existenciu pohľadávky a prejavili ochotu smerujúcu k úhrade dlhu. Súdu prvej inštancie z vykonaného dokazovania vyplynulo, že zmluva uzatvorená medzi žalobcom a právnym predchodcom žalovaných spĺňa všetky znaky typovej zmluvy podľa zákona o ochrane spotrebiteľa, platného a účinného v čase jej uzatvorenia. Ide o spotrebiteľskú zmluvu, pričom jednou z charakteristických čŕt spotrebiteľských zmlúv je to, že nesmú obsahovať neprimerané podmienky, t. j. ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Hoci ide o úverovú zmluvu, ktorá je spravovaná Obchodným zákonníkom, vzhľadom k tomu, že ide zároveň aj o zmluvu spotrebiteľskú, je za použitia § 54 Občianskeho zákonníka potrebné na vzťah aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka, ak sú pre spotrebiteľa priaznivejšie. Obchodný zákonník možno v prípade spotrebiteľskej zmluvy aplikovať iba tam, kde nenarazí na obmedzenia vyplývajúce z Občianskeho zákonníka.

S poukazom na tieto skutočnosti mal súd prvej inštancie za to, že zmluva bola uzatvorená platne, neobsahuje neprimerané zmluvné podmienky a dlžník, ktorému bol poskytnutý úver, sa zaviazal, že bude riadne splácať istinu a úroky pravidelnými mesačnými splátkami, zodpovedajúcimi výške úrokovej sadzby uvedenej v tej istej úverovej zmluve. Skutočnosť, že žalobca zosplatnil svoju pohľadávku, bola aktuálnym žalovaným známa, keďže túto pohľadávku si žalobca uplatnil v rámci dedičského konania. Vzhľadom na uvedené mal súd za to, že nárok žalobcu je v časti uplatnenej istiny a zmluvných úrokov do zosplatnenia úveru dôvodný. Súd teda žalobcovi priznal vo vzťahu k jednotlivým žalovaným prislúchajúce istiny s kapitalizovaným zmluvným úrokom do zosplatnenia úveru. Za nedôvodnú považoval žalobu v časti petitu, ktorým žalobca požadoval zmluvný úrok z istiny od 22.5.2019 do konečnej splatnosti úveru (po zosplatnení úveru), nakoľko podľa názoru súdu prvej inštancie má žalobca nárok len na zmluvné úroky z istiny do zosplatnenia. Z ust. § 502 a § 503 Obchodného zákonníka podľa názoru súdu vyplýva, že dlžník je povinný na základe zmluvy o úvere platiť úroky v dojednanej výške od doby poskytnutia peňažných prostriedkov až do doby určenej zmluvou, t. j. do lehoty splatnosti úveru. Z uvedeného dôvodu má preto žalobca ako veriteľ právo na zaplatenie dohodnutého úroku z úveru iba do doby dojednanej ako termín splatnosti úveru (predčasnej splatnosti) s tým, že po tomto termíne už žalobcovi nevzniká právo na zaplatenie dohodnutého zmluvného úroku z úveru, ale iba úroku z omeškania. Veriteľ si zhorší svoje zmluvné postavenie, ak postupuje podľa § 506 Obchodného zákonníka, resp. § 565 Občianskeho zákonníka, avšak priamo úmerne nutnosti ukončenia zmluvného vzťahu. Môže buď nechať uplynúť pôvodne dohodnutú dobu splatnosti úveru, kedy bude mať nárok aj na zmluvný úrok po celú dobu trvania zmluvy, alebo sa rozhodne úver „zosplatniť“ (aj keď v danom prípade bolo dôvodom zosplatnenia úmrtie dlžníka) a vtedy má síce nárok na celú „istinu“ úveru, ale príde o zmluvný úrok, ktorý by mu bol býval patril, ak by nechal pôvodnú splatnosť úveru a úver predčasne nezosplatnil. Veriteľ sa teda neocitne v horšom postavení, pretože pred zosplatnením úveru mal nárok len na dovtedy splatné splátky. Po zosplatnení získava nárok požadovať celú splatnú istinu. Možno teda prisvedčiť záveru, že tento inštitút ochraňuje veriteľa tým, že mu umožňuje prístup k vymoženiu celej dlžnej sumy istiny. Z vyššie uvedených dôvodov preto v tejto časti súd žalobu zamietol.

3. Vzhľadom k tomu, že žalovaní v 1. 2. a 4. rade požiadali o splatenie dlhu v splátkach a vzhľadom na celkovú sociálnu situáciu žalovaných (žalovaný v 1. rade pracujúci len na aktívnych prácach za cca 200 eur mesačne, žalovaná v 2. rade je nezamestnaná a žalovaná v 4. rade je zamestnaná s mesačným

príjmom v sume cca 500 eur mesačne), im súd povolil vzniknutý dlh zaplatiť v mesačných splátkach, pričom prihliadal na to, že splátky vo vyššej výške by existenčne ohrozili žalovaných. Súd pri povolení splátok prihliadol na to, že žalovaní prejavili ochotu splácať dlh. Povolenie splátok bolo umožnené s tým, že ak nebude uhradená čo len jedna splátka riadne a včas, stane sa splatným celý dlh naraz, preto v zmysle § 232 ods. 4 CSP povolil žalovaným mesačné splátky tak, ako to uviedol vo výrokovej časti rozsudku.

4. Proti tomuto rozsudku, a to proti výrokom V. a VI. podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobkyňa. Žiadala rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti zrušiť a vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, alebo napadnutý rozsudok zmeniť a vyhovieť žalobe v celom rozsahu.

Žalobkyňa v odvolaní vecne argumentovala záver súdu prvej inštancie o tom, že jej nepatrí zmluvný úrok po zosplatnení, vychádzajúc z toho, že ide o plnenie zo spotrebiteľského úveru, kedy zmluvný úrok odo dňa účinkov zosplatnenia veriteľovi nepatrí. Žalobkyňa je toho názoru, že súd sa vo svojom hodnotení právneho a skutkového stavu mylí. Uvedené tvrdenie odporuje zákonu a protiprávne zvyhodňuje konanie spotrebiteľa. Takáto ochrana spotrebiteľa nielen že nie je primeraná, ale popiera všetky zásady civilného konania, predovšetkým rovnosť strán. Žalobkyňa má za to, že má nárok na zmluvné úroky, nakoľko zosplatnenie úveru spôsobuje len jedinú zmenu v záväzku, a to v lehote konečnej splatnosti a straty práva platiť v splátkach. Žiaden zákon neupravuje, že zosplatnenie úveru spôsobuje zmenu všetkých zmluvných podmienok. Pre daný súdny prípad je tak potrebný rozbor inštitútu vyhlásenia predčasného splnenia záväzku vo vzťahu k teórii práva o zmene a zániku záväzkov. Podľa ust. § 565 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky. Alternatíva plnenia dlhu v splátkach je výhodou, ktorá je dlžníkovi poskytnutá na úkor veriteľa, keďže možno predpokladať, že záujmom veriteľa je uspokojenie celej pohľadávky v najkratšom možnom čase. Stratou výhody splátok je stav, keď v dôsledku delikvencie dlžníka, v zmysle omeškania so splnením niektorej splátky, a následnej legitímnej žiadosti veriteľa, nastane splatnosť celej neuspokojenej časti pohľadávky naraz, čím sa negujú účinky rozloženia dlhu na jednotlivé splátky. V režime § 565 Občianskeho zákonníka nenastáva teda splatnosť celej pohľadávky omeškaním dlžníka so splatením niektorej zo splátok, ale je podmienená dispozitívnym úkonom veriteľa vo forme žiadosti o plnenie celku, na ktorú je veriteľ v dôsledku omeškania dlžníka oprávnený.

Vyhlásenie predčasnej splatnosti úveru je možné označiť rôznymi synonymami, pričom v právnej praxi sa často používa pojem „strata výhody splátok“. Z uvedenej definície predčasného splatenia úveru, jeho synonymického označenia vyplýva len jeden právny záver, a to, že predčasné vyhlásenie splatnosti úveru sa týka len zmeny v lehote splatnosti úveru a straty výhody splátok, nie však ostatných dojednaných podmienok. Nejde tak o privatívnu nováciu celého záväzku. Účastníci dohody môžu podľa § 516 Občianskeho zákonníka (OZ) dohodou zmeniť vzájomné práva a povinnosti. Ak z dohody nevyplýva nepochybne, že dohodnutím nového záväzku má doterajší záväzok zaniknúť, vzniká nový záväzok vedľa doterajšieho záväzku, ak sú pre jeho vznik splnené zákonom požadované náležitosti. Táto zmena v obsahu záväzku dohodou strán sa nazýva kumulatívna novácia. Na rozdiel od tzv. privatívnej novácie podľa ust. § 570 OZ, pri ktorej doterajší záväzok zaniká a je nahradený novým, sa pri kumulatívnej novácii jedná o zmenu za trvania existujúceho právneho vzťahu, spočívajúceho v zániku určitých doterajších vzájomných práv a povinností a v ich nahradení novo dohodnutými, vedľa už existujúcich. Doterajší záväzkový vzťah teda nezaniká. Právnym dôsledkom zmeneného záväzku je jednak pôvodná právna skutočnosť, ktorá spôsobila jeho vznik, ako aj dohoda strán o zmene jeho obsahu. Zmena záväzku sa spravidla týka miesta či spôsobu plnenia, splatnosti a pod. Nová dohoda zmluvných strán o termíne splatnosti znamená síce zánik povinnosti dlžníka splniť dlh tak, ako bolo pôvodne dohodnuté, nie však zánik jeho povinnosti plniť; menia sa len jednotlivé práva a povinnosti v existujúcom právnom vzťahu. Je totiž potrebné rozlišovať záväzok ku konkrétnemu plneniu (t.j. jednotlivé povinnosti) a celý záväzkový právny vzťah.

5. Žalobkyňa ďalej poukázala na to, že vzhľadom na totožnosť znenia ustanovení Občianskeho zákonníka, konkrétne § 516 o zmene záväzkov, je akceptácia predmetného výkladu logická a slovenská právna teória kumulatívnu nováciu vykladá rovnako. Podľa ustanovenia § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom. Vyhlásenie predčasnej splatnosti úveru veriteľom je prejavom vôle veriteľa smerujúcim k zániku

povinnosti dlžníka platiť svoj dlh v splátkach a vzniku novej povinnosti, zaplatiť celý dlh jednorazovo v stanovený termín. Z tohto prejavu vôle žiadnym spôsobom nevyplýva, že veriteľ mení záväzok dlžníka v ostatných jeho právach a povinnostiach. Je účelovo viazaný výlučne na termín splatenia a spôsobu splatenia úveru. Výklad zákona tým spôsobom, k akému dospel aj súd v prvoinštančnom konaní, že vyhlásením predčasnej splatnosti zaniká záväzok v širšom rozsahu, t.j. aj čo do zmluvného úroku, sa neopiera tak o vyjadrenú vôľu veriteľa, o ustanovenia zákona o zmene záväzku, ani o ustanovenia zákona o zmluvách o úvere. Akýkoľvek iný výklad, než ten, že veriteľ zmenil záväzok čo do termínu splatnosti, nie však čo do ostatných podmienok úveru, je nesprávny. Súdom prezentovaná koncepcia je totiž priam absurdná a veriteľa stavia do obzvlášť, v porovnaní s dlžníkom, nevýhodného postavenia. Nielen že veriteľ nemá v dispozícii vlastné finančné prostriedky z úveru, nakoľko ich dlžník zatiaľ nezaplatil, ale ani za toto obmedzenie nemôže poberať dohodnutý úrok. Zo zmluvy o úvere v zmysle ust. § 497 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluvou o úvere sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky. V uvedenom zákonnom ustanovení sa neuvádza, že dlžník je povinný platiť úroky len do zosplatenia úveru, ako si mylne vykladá súd nad rámec predmetného ustanovenia. Podľa ust. § 2 písm. d) zákona č. 129/2010 Z. z. zmluvou o spotrebiteľskom úvere je zmluva, ktorou sa veriteľ zaväzuje poskytnúť spotrebiteľovi spotrebiteľský úver a spotrebiteľ sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom. Zákonná dikcia jednoznačne definuje, aký záväzok vyplýva žalovanému z uzatvorenej zmluvy o úvere, t.j. záväzok vrátiť veriteľovi poskytnuté finančné prostriedky ako i zaplatiť úroky a celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom. V danom konaní bolo preukázané, že žalovaní zostávajú dlžní a teda je správny ten záver, že ich záväzok doposiaľ nezanikol. Keďže nezanikol hlavný záväzok dlžníka, nemožno hovoriť o zániku akcesorického zmluvného úroku. Medzi pojmi splnenie záväzku a splatnosť záväzku je pritom markantný rozdiel. Splatenosť záväzku predstavuje len časový moment, v ktorom má nastať, ale pritom nemusí, aj splnenie záväzku. V konaní bolo preukázané, že k splneniu záväzku nedošlo. Teda až splnením záväzku zaniká i akcesorický vzťah, nie len časovým bodom označujúcim moment, v ktorom dlžníkovi vznikla povinnosť dlh splatiť. Podľa ust. § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka (zákon č. 513/1991 Zb.) ktorým sa zmluva o úvere riadi, platí, že veriteľ má nárok na úroky z úveru až do času riadnej úhrady poskytnutého úveru. Z obsahu uvedeného ustanovenia nie je možné dospieť k takému záveru, že veriteľ nemá v prípade zosplatenia úveru nárok na zmluvný úrok. Ustanovenie § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka, upravuje, že pokiaľ je dlžník v omeškaní so splnením peňažného záväzku alebo jeho časti, vzniká veriteľovi, ktorý si splnil svoje zákonné a zmluvné povinnosti, právo požadovať z nezaplatennej sumy úroky z omeškania vo výške dohodnutej v zmluve, a to bez potreby osobitného upozornenia. Podobne nevyplýva záver súdu ani z ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb.), v zmysle ktorého ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky. Zosplatenie úveru je právom veriteľa jednostranne zmeniť termín splatnosti úveru z dôvodu, že dlžník porušil svoju povinnosť. Zosplatenie úveru je tak následkom porušenia povinnosti dlžníka riadne a včas uhradiť splatnú časť úveru, čím dochádza k strate výhody úhrady úveru v splátkach a dlžník je povinný uhradiť celú výšku úveru jednorazovo a nie po častiach. Pokiaľ tak platí, že dlžník je povinný platiť zmluvný úrok vo vzťahu k jednotlivej splátke až do času jej riadneho splatenia, nie je dôvodný taký výklad, že v prípade zmeny splatnosti jednotlivej splátky (zosplatenie úveru) povinnosť platiť zmluvný úrok až do času riadnej úhrady dlžnej sumy zaniká. Veriteľ zosplatením úveru získava právo disponovať celou sumou požičaných peňazí, avšak s tým neodpadá jeho obmedzenie práva na dispozíciu s istinou úveru, nakoľko k takémuto odpadnutiu obmedzenia dôjde až celkovým splatením úveru. Výklad, ktorý odbremeňuje dlžníka od platenia zmluvného úroku by bol až absurdný, keďže privodením stavu predčasného zosplatenia úveru z dôvodu porušenia povinnosti dlžníka by sa postavenie dlžníka zvýhodnilo v porovnaní s jeho postavením v prípade, ak by povinnosť neporušil. Takýto výklad tak nie je prípustný. V zosplatení úveru žalobcom totiž neboli započítané zmluvné úroky, ide len o dlžnú sumu do času zosplatenia, ku ktorej bol pripočítaný zvyšok dlžnej istiny. Ad absurdum, v prípade nepoctivého dlžníka, by tento zo špekulatívnych dôvodov mohol bezprostredne po čerpaní úveru pristúpiť k neplateniu dohodnutých splátok, čím by spôsobil predčasnú splatnosť úveru a vyhol by sa tak plateniu dohodnutých zmluvných úrokov v sadze určenej trhovými mechanizmami. Nepoctivý dlžník by tak bol viazaný iba na platenie výhodnejších úrokov z omeškania v právnych predpisoch regulovanej výške úrokovej sadzby a súd by zároveň takejto nepoctivosti poskytoval ochranu. Súd pri svojom rozhodovaní nechal do úvahy tú skutočnosť, že vyhlásenie predčasnej splatnosti úveru sa týka len istiny úveru. Zmluvný úrok nebol kapitalizovaný do celkovej dlžnej sumy. Súd tak de facto napriek uzatvorenej platnej zmluve o úvere

rozhodol o zániku zmluvnej podmienky v rozpore s platnou právnou úpravou, čím žalobcu bezdôvodne ukrátil o čas zmluvnej odmeny za poskytnutie úveru. Ani sankčný úrok nie je kompenzáciou veriteľa za poskytnutie úveru. Zmluvný úrok je totiž odplatom (cenou) za poskytnutie finančných prostriedkov a tvorí tak ekonomickú podstatu poskytovania finančných prostriedkov ako podnikateľskej činnosti veriteľa. Sankčný úrok nie je a nemôže byť kompenzáciou tejto ceny finančných prostriedkov. Pokiaľ pred časom vyhlásenia predčasného splatenia úveru v prípade omeškania dlžníka s úhradou je možné od neho požadovať tak zmluvný úrok ako i úrok z omeškania, vzniká otázka, z akého dôvodu po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru sa zrazu súdu javí vzťah medzi dvoma úrokmi, zmluvným a zákonným z omeškania, iný. Ide o totožné právne skutkové situácie, ktoré nemožno posudzovať rozdielne. Navyše, súd odmietnutím priznania zmluvného úroku konal v rozpore s právnou zásadou, že nikto nemôže mať prospech z vlastného protiprávneho konania. Ak však zosplatnením úveru dlžník získa nedôvodnú výhodu v tom, že nie je povinný platiť zmluvný úrok, hoci táto skutočnosť je následkom protiprávneho konania dlžníka, súd konal v rozpore s uvedenou právnou zásadou. Žalobkyňa poukázala na prístup NS ČR (napríklad rozhodnutie NS ČR, sp. zn. 32 Cdo 3830/2014, sp. zn. 31 Cdo 2851/1999, 32 Cdo 2782/1999, 29 Cdo 2606/2000, 33 Cdo 113/2008), ktorý nárok na zmluvný úrok po zosplatnení úveru veriteľom priznáva. Podľa žalobkyne súd postupoval v rozsahu nad rámec zákona, nakoľko vyvodzoval vlastné závery opierajúc sa len o všeobecne nezáväznú rozhodnutie iného súdu, pričom je správnosť či zákonnosť v tomto prípade nebola skúmaná. Podľa uznesenia Ústavného súdu SR I. ÚS 3/98 v dôsledku uvedeného preto štátnym orgánom Slovenskej republiky zákony upravujúce ich postavenie a právomoci neumožňujú, aby samostatne rozhodovali o konaní nad rámec zákona, t. j. mimo rozsah zákonom ustanovených právomocí. Zákonom ustanovený rozsah právomocí jednotlivých orgánov štátu je stabilný a k jeho zmene môže dôjsť len v dôsledku neskoršej a obsahovo odlišnej zákonnej úpravy. Ten orgán štátu, ktorého postavenie a právomoci zákon upravuje, nie je preto oprávnený z vlastného rozhodnutia a podľa vlastnej úvahy konať nad rozsah svojich zákonných právomocí, keďže takéto konanie príslušný právny predpis neupravuje.

6. Žalovaní sa k odvolaniu žalobkyne nevyjadrili.

7. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal vec spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa zásad uvedených v § 379 a nasl. zákona č. 160/2015 - Civilný sporový poriadok (ďalej len CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné.

8. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích námietok v kontexte s namietanými nesprávnym právnym posúdením veci, teda to, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne a v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (rozhodnutie Ústavného súdu SR, sp. zn. II.ÚS 78/05).

9. Z obsahu súdneho spisu mal odvolací súd za preukázané, že právny predchodca žalovaných v 1. až 4. rade H. Y. uzatvoril so žalobkyňou dňa XX.XX.XXXX zmluvu o spotrebiteľskom úvere dobrá pôžička č. XXXXXXXXXXX s výškou schváleného úveru 3.100,- Eur. Právny predchodca žalovaných dňa XX.XX.XXXX zomrel. Podľa uznesenia o dedičstve č. k. 35D/371/2019-56 zo dňa 23.10.2019 dedičmi po zomrelom H. Y. sú žalovaní v 1. až 4. rade a tiež H. Y. ml., voči ktorému si žalobkyňa svoju pohľadávku neuplatnila. Žalobkyňa vyhlásila predmetný úver za predčasne splatný dňa 22.05.2019, pričom žalovanú pohľadávku si prihlásila do dedičského konania.

10. Podľa § 497 Obchodného zákonníka (ďalej len Obch.Z), zmluvou o úvere sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky. Podľa § 502 ods. 1 Obch.Z, od doby poskytnutia peňažných prostriedkov je dlžník povinný platiť z nich úroky v dojednanej výške, inak v najvyššej prípustnej výške ustanovenej zákonom alebo na základe zákona. Ak úroky nie sú takto určené, je dlžník povinný platiť obvyklé úroky požadované za úvery, ktoré poskytujú banky v mieste sídla dlžníka v čase uzavretia zmluvy. Ak strany dojednávajú úroky vyššie než prípustné podľa zákona alebo na základe zákona, je dlžník povinný platiť úroky v najvyššie prípustnej výške.

Podľa § 503 ods. 1 Obch.Z, záväzok platiť úroky je splatný spolu so záväzkom vrátiť použité peňažné prostriedky. Ak lehota na vrátenie poskytnutých peňažných prostriedkov je dlhšia ako rok, sú úroky splatné koncom každého kalendárneho roka. V čase, keď sa má vrátiť zvyšok poskytnutých peňažných prostriedkov, sú splatné aj úroky, ktoré sa ho týkajú.

11. Vo vzťahu k žalobkyňou uplatnenému nároku na zmluvný úrok z úveru po zosplatnení odvolací súd uvádza, že splácanie úveru v splátkach vyvoláva na strane veriteľa (žalobkyne) stav absencie požičanej sumy istiny, ktorá sa iba postupne (v splátkach) vracia a spláca a za tento stav nedostatku (úverovania) patrí veriteľovi úrok. Úrok preto predstavuje cenu peňazí v zmysle ceny obetovanej príležitosti veriteľa, ktorý tým, že nemá k dispozícii istinu, nemôže s touto nakladať a produkovať zisk. Absentujúci zisk pokrýva veriteľovi práve úrok splácaný spolu v rámci splátky úveru v režime dojednaného záväzku. Tento stav tzv. výhody splátok je obvyklý a justifikuje nárok dodávateľa na úroky ako cenu dočasne obetovaných peňazí, ktorých dispozície sa veriteľ zbavuje v záujme získania budúcich úžitkov v podobe kapitalizovanej odplaty získanej za celé obdobie postupného splácania úveru.

12. Otázkou je, aký je stav v prípade predčasného (mimoriadneho) zosplatnenia dlhu, kedy jednorazovým zosplatnením vzniká dlžníkovi povinnosť jednorazovo vrátiť sumu požičaného úveru. Podľa odvolacieho súdu žalobkyňa má právo na zaplatenie úrokov z úveru aj po zosplatnení, avšak nie tak, ako to žalobkyňa žiadala v priebehu konania. K uvedenému odvolací súd konštatuje, že zo žiadneho zákona, podľa ktorého sa má predmetná vec posudzovať, majú na mysli predovšetkým Občiansky zákonník, Zákon o spotrebiteľských úveroch a Obchodný zákonník, nevyplýva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Žiaden zo spomínaných právnych predpisov zároveň nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru, a to ani v prospech jednej zo strán úverového vzťahu. V prípade, že dlžník poruší svoju povinnosť splácať úver, na základe čoho veriteľ pristúpi k zosplatneniu úveru, niet dôvodu na to, aby dlžník nemal platiť úroky z úveru. Tieto predstavujú odplatu za poskytnutý úver. Podľa odvolacieho súdu má dlžník povinnosť zaplatiť úroky z úveru vo výške, v akej sa v zmluve o úvere s veriteľom dohodol. Podstata vyššie uvedeného spočíva v tom, že dlžník disponuje peňažnými prostriedkami a porušil svoje zmluvné povinnosti. Z takéhoto porušenia povinností nemôže dlžník profitovať, aj keď je spotrebiteľom. Práve uvedené by spôsobilo nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech veriteľa, ktorého fakticky stavia do podstatne nevýhodnejšej pozície oproti dlžníkovi. Úroky sú cenou úveru za veriteľom poskytnuté peniaze, preto má dlžník povinnosť nahradiť absenciu možnosti veriteľa užívať peniaze a s týmito nakladať. Túto možnosť veriteľ fakticky nemá od poskytnutia peňažných prostriedkov dlžníkovi až do ich vrátenia veriteľovi, a to bez ohľadu na okamih splatnosti úveru.

13. Požadovanie zaplatenia celej pohľadávky veriteľa znamená len zmenu v otázke splatnosti jednotlivých častí pohľadávky. Neznamená však spôsob zániku záväzku. Týmto je vždy až skutočné splnenie dlhu. Vyhlásením predčasnej splatnosti zmluvný vzťah naďalej trvá, teda nezaniká. Dochádza iba k zmene jeho obsahu, pričom zmenou je dátum splatnosti jednotlivých splátok úveru. Znamená to, že aj po tom, čo dôjde zo strany veriteľa k vyhláseniu predčasnej splatnosti úveru, dlžník disponuje finančnými prostriedkami poskytnutými mu veriteľom na základe trvajúcej zmluvy.

14. Súd prvej inštancie konštatoval, že v prejednávanej veci bola zmluva medzi veriteľom a právnym predchodcom žalovaných uzatvorená platne, neobsahuje neprimerané zmluvné podmienky a dlžník, ktorému bol poskytnutý úver, sa zaviazal, že bude riadne splácať istinu a úroky pravidelnými mesačnými splátkami, zodpovedajúcimi výške úrokovej sadzby, uvedené v úverovej zmluve. Z uvedeného vyplýva, že nevznikla žiadna pochybnosť o platnosti predmetnej úverovej zmluvy.

15. Pokiaľ súd prvej inštancie odôvodnil nemožnosť priznania úroku z úveru po jeho zosplatnení a poukázal pritom na ust. § 502 a § 503 Obchodného zákonníka, odvolací súd konštatuje, že v ustanovení § 502 Obchodného zákonníka síce nie je explicitne uvedené, do ktorého momentu je dlžník povinný platiť úrok z úveru, avšak je potrebné pre riešenie tejto otázky vychádzať z ustanovenia § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka, ktoré upravuje koniec trvania povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru. Podľa uvedenej právnej úpravy je dlžník povinný platiť úroky z úveru od poskytnutia úveru až do vrátenia požičaných peňažných prostriedkov.

16. Odvolací súd poukazuje na to, že v zmysle judikatúry Ústavného súdu SR je nevyhnutné klásť podstatný dôraz na kvalitu a rozsah odôvodnenia súdneho rozhodnutia, nakoľko nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia môže spôsobiť jeho nepreskúmateľnosť. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že nepreskúmateľnosť súdneho rozhodnutia nielenže nedáva účastníkovi odpoveď na jeho argumenty prednesené v súdnom konaní, ale odníma mu zároveň možnosť, aby proti dôvodom rozhodnutia uvedeným v odôvodnení rozsudku prvoinštančného súdu predložil svoje argumenty. Ak však dôvody súdneho rozhodnutia vyjadrené v jasnej a zrozumiteľnej forme v odôvodnení takého rozhodnutia absentujú, účastníkovi je odňatá možnosť uviesť proti nim právne, či skutkovo relevantné argumenty. Preto býva nepreskúmateľnosť (nedostatočná odôvodnenosť rozhodnutia) považovaná v rozhodovacej praxi súdov za vadu, ktorou sa účastníkovi konania odníma možnosť konať pred súdom a porušuje sa právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

17. Žalobca už v rámci odôvodnenia žaloby v súvislosti s úročením nesplatenej istiny úveru po vyhlásení predčasnej splatnosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/42/2020 zo dňa 16.06.2020, v zmysle ktorého dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí. Žalobca taktiež citoval z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/125/2018 zo dňa 18.06.2020, v zmysle ktorého „Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplateniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol“. Dovolací súd aj v tomto prípade dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

18. Súd prvej inštancie sa napriek citovanému odôvodneniu žaloby k tejto argumentácii žalobcu vôbec nevyjadril a v podstate iba konštatoval, že žalobcovi prináleží zmluvný úrok iba do termínu zosplatenia a takto ho aj žalobcovi priznal. Takýmto postupom ale súd prvej inštancie zaťažil svoje rozhodnutie jeho nepreskúmateľnosťou, pričom v čase jeho rozhodovania (rozsudok vyhlásený dňa 12.10.2021) už vyššie citované závery dovolacieho súdu existovali a navyše rozhodnutie Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/42/2020 bolo prijaté v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 1/2021 pod č. 5, ktorého právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru, veriteľovi náleží úrok zistený vo výške ako pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí“. Uvedený záver je teda úplne v zhode s rozhodnutiami, ktoré citoval žalobca už v rámci odôvodnenia žaloby, avšak ako už bolo konštatované, súd prvej inštancie k týmto rozhodnutiam nezaujal žiadne stanovisko.

19. Pokiaľ ide o samotnú výšku úroku, ktorý si žalobkyňa uplatnila ako kapitalizovaný úrok do dňa riadnej splatnosti úveru, odvolací súd konštatuje, že na takéto plnenie v tomto čase žalovaných nie je možné zaviazat'. Žalobkyňa v žalobe poukázala na to, že za riadneho plnenia povinností by poručiteľ resp. žalovaní ako dedičia po poručiteľovi zaplatili úroky z istiny v súhrnnej výške 1.015,27 Eur. Takto vyčíslený vyplýva aj z predloženého predpisu splátok k zmluve o úvere č. XXXXXXXXXXXX. Je však potrebné uviesť, že takúto kapitalizovanú sumu úrokov by bol právny predchodca žalovaných zaplatil pri riadnom platení úveru, t. j. do termínu konečnej splatnosti úveru 10.11.2026. Keďže však žalovaní boli zaviazaní na zaplatenie, na nich pripadajúcej časti pohľadávky podľa výšky ich dedičských podielov a zároveň súd prvej inštancie povolil žalovaným v 1., 2. a 4 rade zaplatenie dlžnej istiny v splátkach, vzhľadom na ich výšku a zostatok dlhu nie je možné vylúčiť, že z ich strany bude pohľadávka žalobkyne uhradená aj skôr ako do 10.11.2026. Zaplatením poslednej splátky zo strany žalovaných už bude mať žalobkyňa možnosť v celom rozsahu disponovať požičanými peňažnými prostriedkami, pričom aj v prípade, ak by zo strany žalovaných nedošlo k plneniu na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia, čo do povinnosti zaplatiť úrok po zosplatení úveru, má žalobkyňa právny nástroj na vymoženie tejto povinnosti, pričom povinnosť žalovaných zaplatiť úrok z úveru bude trvať až do reálneho zaplatenia dlžných súm u každého zo žalovaných. V prípade nesplácania splátok úveru dôjde k splatnosti celého dlhu žalovaných a žalobkyňa môže požadovať zmluvný úrok najdlhšie do pôvodného termínu splatnosti.

20. Keďže súd prvej inštancie svojim nesprávnym procesným postupom, minimálne nevysporiadaním sa s judikatúrou najvyššieho súdu, na ktorú žalobca poukázal už v samotnej žalobe, znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, odvolací súd s poukazom na ust. § 389 písm. b), c) CSP rozhodnutie súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

21. V priebehu ďalšieho konania bude súd prvej inštancie vychádzať z toho, že zosplatením úveru nezaniká nárok veriteľa na zmluvne dohodnuté úroky, ako to vyplýva z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššej súdnej autority - Najvyšší súd SR (napr. 2Cdo 257/2021, 2Cdo 115/2019, 5Cdo 77/2020, 1Cdo 150/2021, 8Cdo 237/2019). V súvislosti s týmito rozhodnutiami odvolací súd poukazuje na to, čo už naznačil vyššie, a teda, nakoľko nie je možné vylúčiť, že k splateniu istiny úveru dôjde skôr, než bola pôvodne dohodnutá konečná splatnosť úveru, tak je namieste priznanie zmluvného úroku do zaplatenia istiny, avšak najdlhšie do konečného termínu splatnosti úveru.

22. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom.

Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).